

**«Астана медицина университеті» КеАҚ
Қоғамдық денсаулық сақтау және эпидемиология кафедрасы**

Инфекциялардың табиғи ошақтарының эпидемиологиясы

Орындаған:

Қабылдаған:

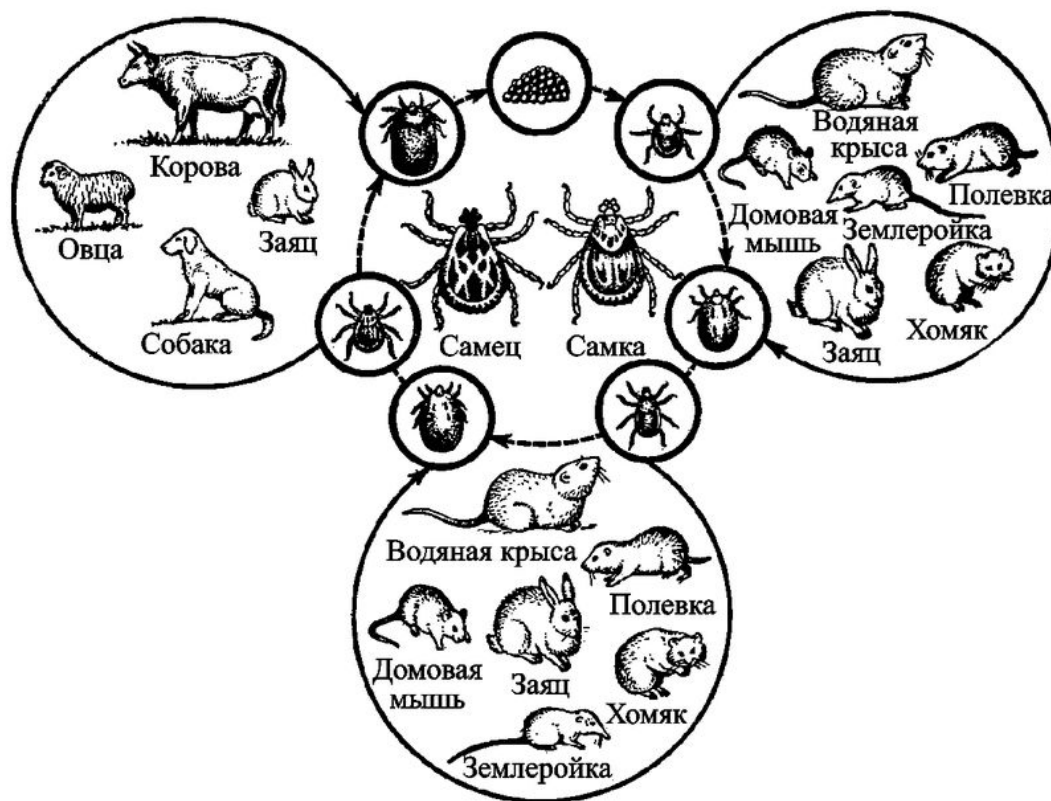
Нұр-Сұлтан, 2021 жыл

Жоспар

- I. Кіріспе.
- II. Негізгі бөлім:
  1. Табиғи ошақ» анықтамасына түсінік.
  2. Е.Н.Павловскийдің табиғи ошақтық теориясы.
  3. Табиғи ошақтың құрылуына әсер ететін факторлар мен жағдайлар.
  4. Табиғи "үштік" теориясы.
- III.Қорытынды.
- IV.Әдебиеттер тізімі.

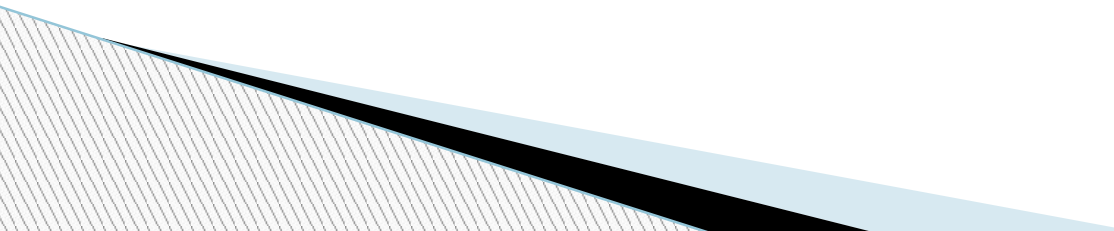
Табиғи ошақ — ауру қоздырғыштары мен жабайы жануарлардың белгілі бір қарым-қатынасы болатын географиялық аймақ. Осы аймақтың ішінде ауру қоздарғышы донордан реципиентке беріледі. Т. о. қоздырғышының алмасуына сыртқы ортаның қолайлы факторлары әсер етеді.

Қазақстан Республикасының аумағында төрт туляремияның табиғи ошағы бар:

1. тау бөктерлі-жылғалы,
2. батпақ пен оның айналасы,
3. тоғайлы және далалы.

▣ Біліну дәрежесі бойынша

1. Кеміргіштер мен кенелер эпизоотияларының табиғи ошақтары белсенді,
  2. шамалы белсенді және
  3. белсенді емес ошақтар болып бөлінеді;
-

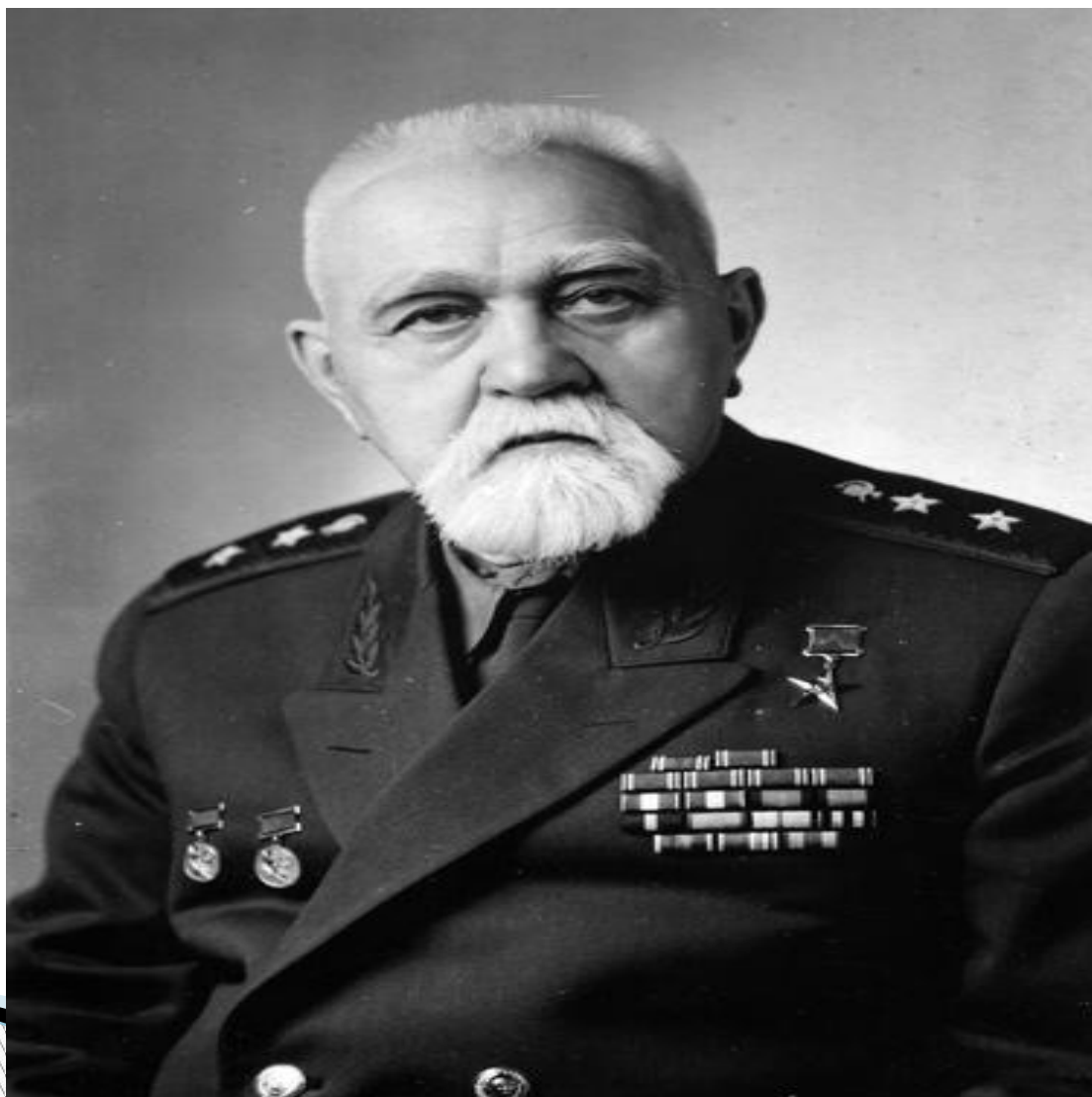
Табиғи ошақ

- ▶ Табиғи ошақ- географиялық ландшафтының белгілі бір учаскесінде адамның ықпалынсыз жабайы хайуанаттар арасында қоздырғыштың донордан реципиентке буынаяқты таратушылар арқылы берілетін орын

Эпидемиялық ошақ

Эпидемиялық ошақ- қоздырғыш көзінің өз орны мен маңайындағы аумақ. Осы шектелген аумақта нақты жағдайда дені сау адамдарға инфекция көздерінен қоздырғыш берілуі мүмкін.

Бұл қағиданы Е. Н. Павловский (1939) дүниеге әкелді.

Табиғи ошақ болу үшін, 3 шарт қажет:

**Қоздырғыш-
паразит.**

**✓ Қабылдағыш-жануар
популяциясы.**

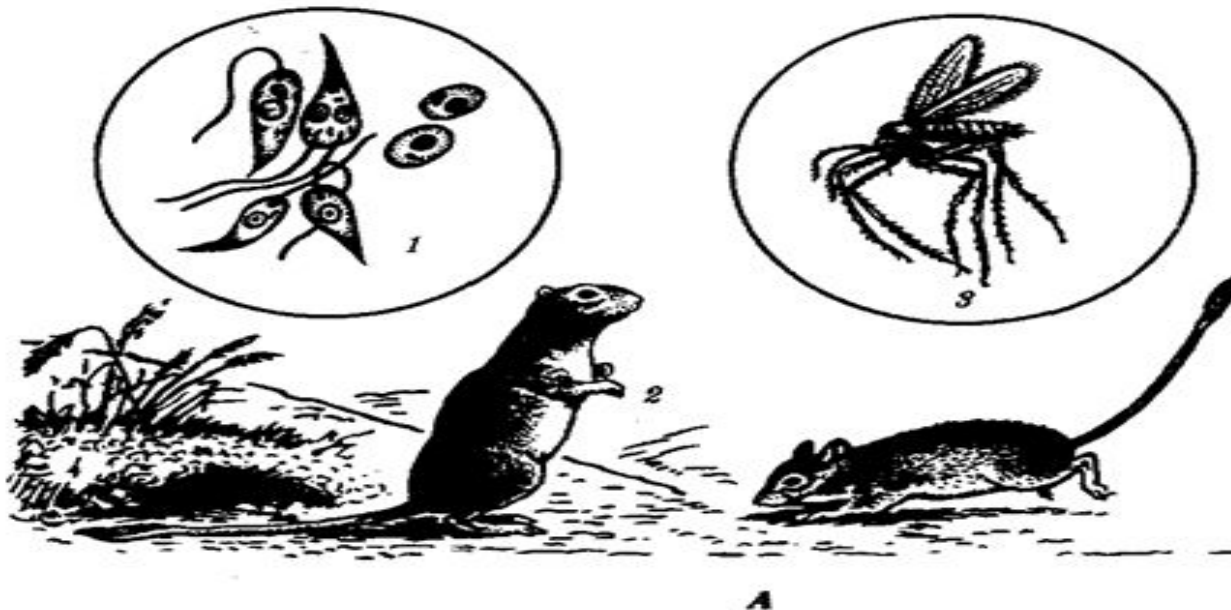

**✓ Қоздырғышты тасымалдаушылар
(кене, бүрге, маса, т.б.).**

Бұл қағиданың мәні мынадай:

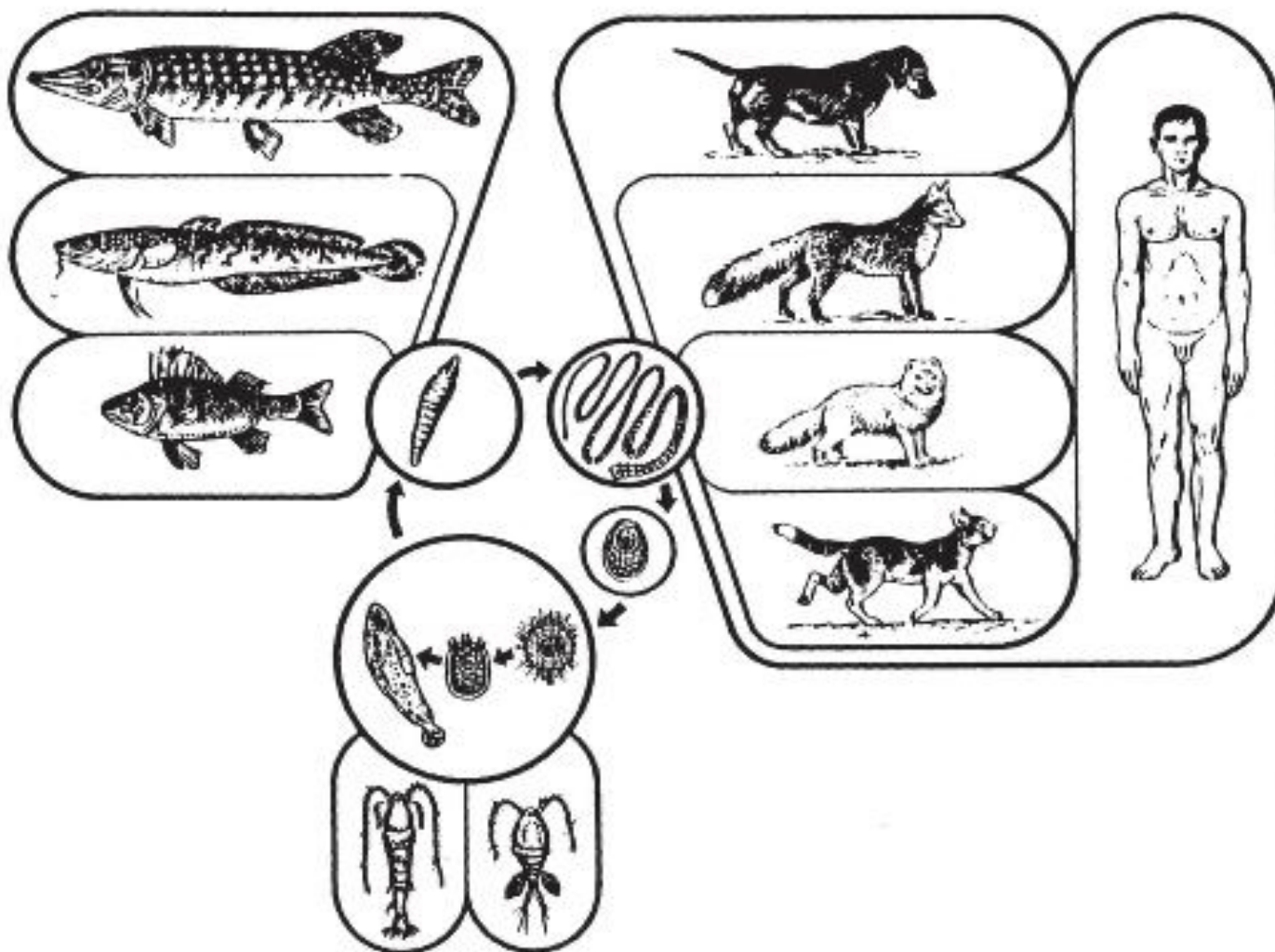

қоздырғыштар жабайы жануарлардың популяциясында, адамның қатынасынсыз, шексіз өмір сүріп таралуының арқасында кейбір жұқпалы аурулардың табиғи ошағын құрайды. Егер осы ошаққа адам келсе, белгілі бір жағдайда, ол қоздырғышты жұқтырады. Мұндай ошақтың шекарасы жануарлардың және қоздырғыштар тасымлдаушы жәндіктердің өмір сүретін ареалына сәйкес болады.

Оны Е. Н. Павловский табиғи ошақтың
"үштігі" деп атады.

Ошақтың белсенділігі қоздырғыштың вируленттілігіне, тасмалдаушылының белсенділігі, қабылдағыш организмнің иммунды жағдайына байланысты. Осылардың жиынтығы **табиғи ошақтың валенттілігі** деп аталады.

1. Қоздырғыш-паразит.

2. Қабылдағыш-жануар популяциясы

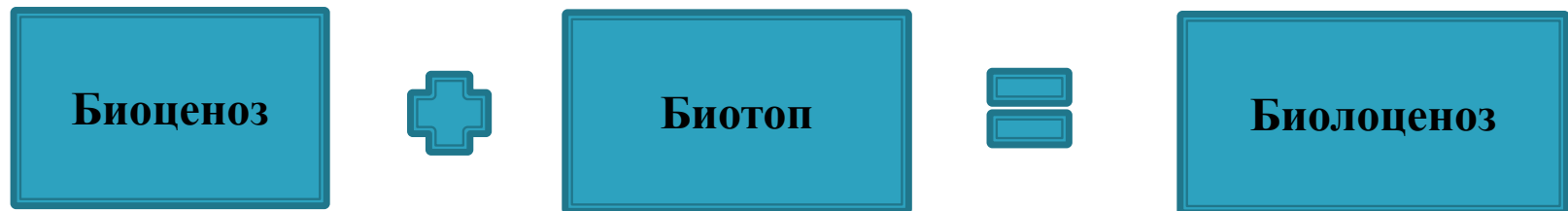
3. Қоздырғышты тасымалдаушылар (кене, бүрге, маса, т.б.).

**Паразитарлық
жүйе**

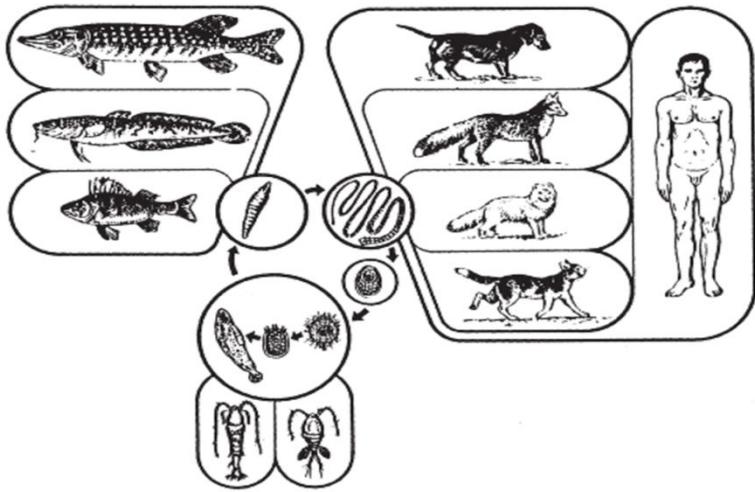
«Үштікке" кіретін тірі үш биологиялық компоненттер өздігінен өзі реттелетін биологиялық жүйе **биоценоз** деп аталады.

Осы «Үштікке" биоценозды ұзақ уақыт сақталуы үшін бір қажетті жағдайда сақталатын табиғи орта, яғни белгілі бір ландшафт учаскесі болуы керек. Ол **биотоп** деп аталады

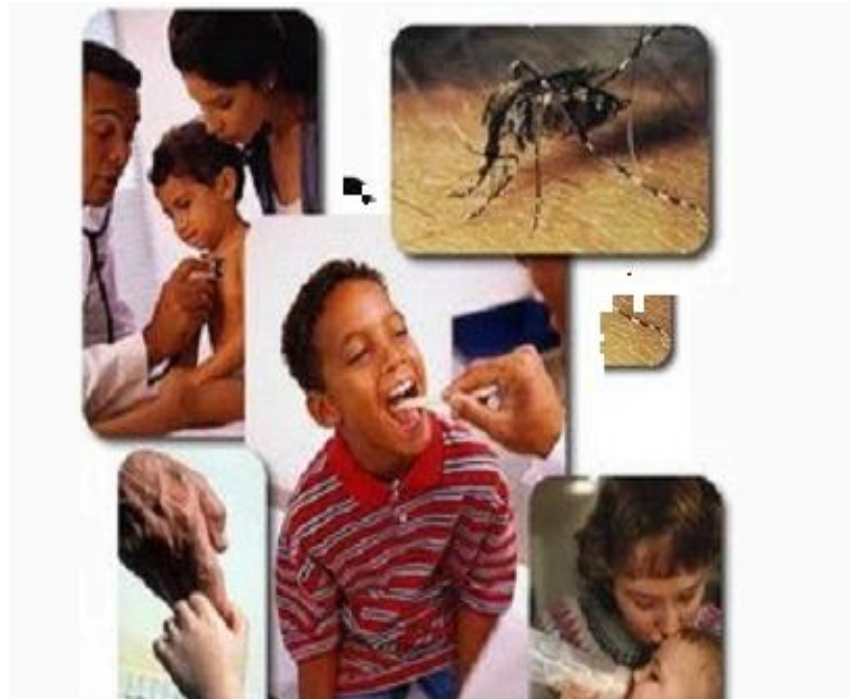

Адам организмі үшін табиғи ошақ қоздырғыштары үшін
Биологиялық тұйық деп аталады

Ауру туғызатын микробтар, өдетте, сыртқы ортада тез өледі. Олардың өмір сүріп, көбейетін жері — адам немесе мал ағзасы, сондықтан адам жұқпалы көзі болып табылады. Зооноздардың көпшілігі табиғи-ошақтық аурулар туғызады, яғни белгілі бір климаттық географиялық жағдайларда кездеседі, бұл жерде қоздырғыштарды табиғи сақтаушылары жабайы аңдар мен қоздырғыштардың ерекше тасымалдаушылары — жөндіктер мен кенелер өмір сүреді.

Табиғи ошақ аурулары айқын маусымдықпен ерекшеленеді. Бұл тасымалдаушының белсенді биологиялық өмір сүру кезеңдерімен байланысты болады. Табиғи ошақтың шекарасында инфекция белсенділігі байқалса, адамның сырқаттанушылығы арта түседі.

Е.Н.Павловский инфекциялық аурулардың анропургиялық ошағы
(адам жасаған)
деген ұғымды енгізді.

Антропургиялық ошақ - адамның іс әрекетімен пайда болған,
яғни адамның табиғатты меңгеру қимылдарының әсерінен
пайда болған ошақ.

Синантроптық ошақ.

Синантропты ошақ- үй жануарлары арасында зооноздар қоздырғыштарының циркуляциясымен сипатталады.

Қорытынды

- Табиғи ошақ - оның шегінде табиғи-ошақтық жұқпа қоздырғыштарының айналымы жүзеге асырылатын географиялық шектеулі аумақ. Қазақстан Республикасының аумағында төрт туляремияның табиғи ошағы бар: тау бөктерлі-жылғалы, батпақ пен оның айналасы, тоғайлы және далалы. Біліну дәрежесі бойынша кеміргіштер мен кенелер эпизоотияларының табиғи ошақтары белсенді, шамалы белсенді және белсенді емес ошақтар болып бөлінеді;
- Табиғи ошақтық теорияның негізін қалаған Е.Н.Павловский. Табиғи ошақ тек үзіліссіз эпизоотиялық процесс болғанда ғана және қабылдағыш хайуанат популяциясымен тасымалдаушы белгілі бір мөлшерде осы табиғатта өмiр сүргенде іске асады. Адам табиғи ошақтық аурулармен тек осы ошаққа келгенде ауырады. Табиғи ошақ аурулары айқын маусымдылықмен ерекшеленеді. Табиғи ошақтың шекарасында инфекция белсенділігі байқалса, адамның сырқаттанушылығы арта түседі.

Әдебиеттер тізімі:

1. Әміреев С.Ә, Темірбеков Ж.Т. Эпидемиология. Т.1. Жалпы эпидемиология. – Алматы: Ғылым, 2000.-551 с.
2. Әміреев С.Ә., Момынов Т.Ә., Черкасский Б.Л., Оспанов К.С. Жұқпалы аурулардың стандарттық анықтамасы және атқарылатын шаралар алгоритмдері. 1 т. Алматы, 2009.
3. Жалпы дезинфекция негіздері. Оқу-әдістемелік құрал. Қ.Н.Нәбенов. 2006.
4. Әміреев С.Ә., А.Жаханов, Құдайбергелұлы Қ. Медициналық паразитология Алматы: «Кітап» баспасы, 2005.- 422 с.

